

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

2. İSTANBUL

TASARIM BİENALİ

AKADEMİK PROGRAMINA

EVSAHİPLİĞİ YAPTI

Yrd. Doç. Dr. Ayhan ENŞİCİ

Khas öğretim üyesi

İki yıl önce 'Kusursuzluk' teması ile yeni üretim metotlarının kültürel bir devrim yaratmadaki etkisinin sorgulandığı ve ilk kez düzenlenen İstanbul Tasarım Bienali'nin ikincisi bu sene Zoë Ryan küratörlüğünde *"Gelecek Artık Eskisi Gibi Değil"* başlığıyla gerçekleştirildi. Kadir Has Üniversitesi ise Bienalin akademik programına ev sahipliği yaptı.

İngiliz küratör ve yazar Zoë Ryan, halen Chicago Sanat Enstitüsü'nde (Art Institute of Chicago) Mimarlık ve Tasarım Bölüm Başkanı ve John H. Bryan Küratörü olarak görev yapıyor. 15 yıldır sanat ve tasarım alanlarında birçok çalışmayı gerçekleştirmiş olan Zoë Ryan İstanbul Tasarım Bienali'nde tasarımın geleceği, günümüzdeki geleceğin ne olduğunu sorgulayan bir tema bienalin teması olarak belirledi. Ryan, İstanbul Tasarım Bienali'nin temasını belirlemeden önce yazarın da aralarında bulunduğu pek çok tasarım paydaşı ile görüşmeler yapmış,

İstanbul'un ve Türkiye'nin tasarımla olan kültürel ve ekonomik ilişkisini anlamaya çalışarak içeriğini oluşturmaya çalıştı.

Küratör Tasarım Bienali çerçevesinde farklı disiplinlerden birçok tasarımcıya ve tasarım paydaşına günümüzdeki geleceğinin ne olduğuna dair 'Manifesto'larını yazmaları için çağrı yaptı. Pek alışık olunmayan bir yöntemle küratör manifestoları sadece 75 kelime ile sınırlandırmıştır. Zoë Ryan manifestonun aslında bir niyet mektubu sayılabileceğinin altını çizerken, çevremizdeki tasarlanmış nesnelerin sonsuzluğunun kişileri ancak hızlı bir tüketime sevk ettiğini ve tam da bu nedenle ürünlerin insanlığa farklı seviyelerde nasıl faydalı olabileceğini sorgulamayı seçiyor. Bu bağlamda bienal kapsamında ele alınan tasarımlar salt form ve işlev düzeyinde bırakılmayarak ihtiyacına cevap verdiği kullanıcılarla nasıl iletişim kurduğu ve nasıl faydalı olduğu sorgusu öne çıkmaktadır. Bu noktada küratör geleceğin sorgulanmasını tasarımcılara ve tasarım paydaşlarına bırakıyor.

Günümüzde dünyada çapında çeşitli ve çok sayıda tasarım etkinliği süregelmektedir. Hem bienaller hem de tasarım haftaları son yıllarda tasarım ajandalarında önemli yer tutmaya başladı. Venedik Mimarlık Bienali gibi etkinlikler farklı disiplinlerden tasarım ajandalarında gittikçe daha önemli yer tutmaktadır. Mimarlık gibi, disiplinlere özgü tasarım bienallerine oranla doğrudan 'Tasarım' teması altında düzenlenen bienaller ise görece daha yeni sayılırlar. Tasarım haftalarının ötesinde bir amaçla yolan çıkan tasarım bienalleri çoğunlukla birey, toplum ve tasarım ekseninde soruları dert ederek tasarımın yaşam içerisindeki yerini ve söylemlerini farklı katmanlarda tartışmaya açmakta ve cevaplar aramaktadır. 5. Düzenlenen Gwangju Tasarım Bienali ile Saint-Etienne Tasarım Bienalleri İstanbul Tasarım Bienali'ne nispeten daha eski sayılabilirler ancak yine de bu alanın henüz çok yoğun olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu bienaller ile güncel sorgulamaları öne çıkartması açısından benzeşen İstanbul Tasarım Bienali gelişim evresinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. İstanbul Tasarım Bienali diğer bienaller gibi yaratıcı disiplinlerin aynı çerçevede üretmesine olanak sağlamaktadır. Ancak İstanbul'da düzenlenen bienal şehrin konumu, tarihi ve kültüründen beslenerek özel bir farklılık taşımaktadır.

Galata Rum ortaokulu İKSV'nin düzenlediği 2. İstanbul Tasarım Bienali'nin ana mekanı olarak yaklaşık 53 projenin evsahipliği yaparken bienal süresince devam eden farklı etkinlikler bienal programı içinde yer aldı. Ana sergi programının yanı sıra bienal içerdiği akademik program ile akademik dünyaya da 'Gelecek Artık Eskisi Gibi Değil' (The future is not what it used to be) başlığı çerçevesinde katılım olanağı yaratmıştır. Bu sayede akademik kişi ve kurumlar temaya ilişkin alt başlıklar oluşturmuş ve yeni tartışma alanları yaratarak temayı çeşitli üretimlerle yeniden irdelemişlerdir. 33 akademik kurum tarafından geliştirilen 72 proje 1 Kasım-14 Aralık 2014 tarihleri arasında Karaköy'de bulunan Antrepo 7, Kadir Has Üniversitesi, Cibali Kampüsü'nde ve İstanbul Kültür Üniversitesi kampüslerinde yer alan eşzamanlı sergiler olarak devam etti. Bienal temasının akademik bakış açısıyla değerlendirilmesi ve zenginleştirilmesi için üniversiteler ve diğer akademik kurumlara ev sahipliği yapan 'Bienal Akademi Programı', temanın farklı açılımlarını ortaya çıkartan ve farklı yönlerini değerlendirmesini sağlayan özgün bir platform yaratmak açısından başarılı oldu. İstanbul Tasarım Bienali Akademi Programı içinde bu yıl sadece tasarımla doğrudan ilişkili değil, dolaylı olarak tasarımla ilişkili pek çok farklı disiplini de bienale dahil etti. Akademi Programı, Bienalin kavramsal çerçevesini yeni katmanlarla ele alınması, eleştirel düşünce geleneğinin tema üzerinden ürettiği projeler bienal izleyicilerinin tasarım geleceğini sorgulamalarını sağladı. Akademi Programı, Türkiye'den, KKTC'den, A.B.D. ve Avrupa'dan 33 akademik kurumun sergiledikleri projeleriyle farklı bir derinlikle akademik bir pencereden bakılabildi. Mimarlık, Tasarım, Güzel Sanatlar, İletişim ve Mühendislik fakülteleri kendi disiplinleri bağlamında, pek çok durumda da disiplinlerarası bir yaklaşımla temanın satır aralarını bienal izleyicisine yansıtma şansı yarattı.

Kadir Has Üniversitesi, akademiler bienale davet edildikten sonra farklı bir yaklaşım göstererek programı tasarım disiplinlerinin ötesine taşıdı. Sanat ve Tasarım Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Zuhal Ulusoy'un yönetiminde bir araya gelen farklı bölümlerden akademisyenler serginin oluşturulması için uzun bir çalışma sergilediler. Kadir Has Üniversitesinden sadece yaratıcılık tabanlı olmayan farklı bölümlerden akademisyenler tasarım ve tasarımla ilgili kavramları sınırların ötesine taşıma hedefiyle bienal temasını günlük yaşamın temel parçası olarak değerlendirerek mühendislik, güzel sanatlar ve sosyal bilimler gibi alanlarda üretilen muhtelif projelerle Cibali Kampüsü'ndeki sergide yer aldılar.

Kadir Has Üniversitesi'nde farklı disiplinlerin bakış açısıyla temayı değerlendiren projelerin yanında İstanbul'u farklı açılardan ele alan yurtdışı üniversitelerinin de projeleri de serginin interdisipliner bağlamını güçlendirdiler. Oslo Mimarlık ve Tasarım Okulu (AHO) - Norveç, Graz Teknoloji Üniversitesi - Avusturya ve St. Pölten'de yer alan New Design University (NDU) - Avusturya ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nden Yale Üniversitesi ile Oregon Üniversitesi projeleri Kadir Has Üniversitesi'ndeki bienal akademik programının yurtdışından olan misafirleri idi.

Kadir Has Üniversitesi'nde gerçekleşen sergiye katılan 16 ulusal ve uluslararası proje içinde üniversite 9 ayrı proje ile yer almıştır. Bu projeler arasında Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ile Sanat ve Tasarım Fakültesi'nden Yrd. Doç Dr. Taner Arsan ve Yrd. Doç Dr. Orçun Kepez'in ortak ürettikleri projeleri Gömülü Mekânsal Deneyimlerin Mobil Teknolojiler Aracılığıyla Açığa Çıkarılması'nı hedeflerken, Sanat ve Tasarım Fakültesi'nden Harris S. Ford ve Seher Erdoğan Ford tarafından yürütülen 'Ana dair, gelecek için: Temel Tasarım Eğitimi' başlığı altında çalışmalar yer almıştır. Cibali Kampüsü'nde yer alan sergide ayrıca Yaşar ve Orta Doğu Üniversiteleri'nin Endüstriyel Tasarım bölümleri ile yine ODTÜ Mimarlık bölümlerinin bienal teması kapsamındaki işleri sergilendi. Yaşar Üniversitesi atık malzemelerin değerlendirilmesi üzerine 'Çöp Eve Dönüyor' başlığı ile tasarladıkları ürünleri sergilediler. ODTÜ Endüstriyel Tasarım Bölümü gündelik hayat pratiklerinin evrilen üretim sistemleri üzerinden yeniden ele aldıkları projeleri ziyaretçiler tarafından görülebildi.

Sadece Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü'nde yer alan akademik program sergisi dahi İstanbul Tasarım Bienali'nin denli geniş bir yelpaze açarak tasarımın salt üretim ve kullanım dinamiklerinden ibaret olmayan, pazarlama stratejilerinin içine sıkışmayacak kadar geniş etkiler silsilesinin parçası olduğunu gösteriyor. Görülüyor ki İstanbul Tasarım Bienali zaman içerisinde tasarım düşüncesi ve pratiği içinde önemli bir yer tutmaya devam edecek. Tasarım kaçınılmaz olarak iç içe var olduğu toplumla etik değerler, sürdürülebilirlik, tasarımın sosyal yönleri, bir tasarımın tüm yaşam döngüsü içerisinde kişilerle etkileşimi ve benzeri olgular üzerinden tekrar düşünülmesi ve sorgulanması tasarımın yaşamın içerisindeki yerinin daha da netleşmesini sağlayacaktır.